

Tone Wraber (1938–2010)

Během IX. sjezdu České botanické společnosti, který se konal 19.–23. srpna 2002 v Lednici, měli jeho účastníci možnost osobního setkání s několika botaniky ze sousedních zemí, především předlitavské poloviny někdejšího habsburského soustátí. V sekci věnované květenám a klíčům referoval na pozvání ČBS o slovinských projektech a určovací literatuře prof. Tone Wraber z Univerzity v Lublani. Mnozí z nás prof. Wrabera, významného znalce květeny Alp a Dinárských pohoří, znali z botanické literatury i osobně už předtím, další jsme využili lednického setkání k osobnímu seznámení a pro nejednoho z nás se slovinský kolega stal tou nejpovolanější adresou, pokud bylo třeba získat spolehlivé informace o výskytu rostlin v jihoslovanských zemích a na celém Balkánském poloostrově, regionální botanické literatuře, tamních badatelích nebo lokalitách. Navíc na spolehlivé a podrobné odpovědi nebylo nutné nikdy dlouho čekat, neboť elektronickou poštou přicházely téměř obratem. Po návratu z floristického kurzu v Domažlicích nás však zastihla smutná a nečekaná zpráva: T. Wraber 6. července zemřel.

Anton Martin Maria Wraber se narodil 4. března 1938 v Lublani jako syn Sabiny a Makse Wraberových. Matka byla klasická filoložka, otec je znám jako botanik a ekolog, který se zabýval lesní vegetací, a rovněž jako průkopník přírodě blízkého pěstování lesa. Tone studoval Humanistické gymnázium v Lublani a od útlého mládí se jako skaut seznamoval s přírodou a slovinskými horami. Po maturitě pokračoval ve svém rodném městě univerzitním studiem biologie a už jako student pracoval v Přírodovědeckém muzeu a tehdejší Ústavu ochrany přírody. Obhajobou diplomové práce *Rastlinstvo melišča pri Črnem jezeru nad Komarčo* v Julských Alpách, kterou zpracoval pod vedením prof. G. Tomažiče, ukončil 13. října 1961 studium na tehdejší Agronomické, lesnické a veterinární fakultě Univerzity v Lublani. Poté pracoval jako kurátor herbáře Přírodovědeckého muzea a spolupracoval s prof. C. Jegličem na obnově slavné botanické zahrady Juliana v Trentě v Julských Alpách. V roce 1968 přešel jako asistent v botanické zahradě a kurátor herbáře LJU na Katedru botaniky Univerzity v Lublani. V letech 1961–1962 studoval u J. Braun-Blanqueta v Montpellier a potom v Terstu, kde v roce 1972 pod vedením profesora Sandra Pignattiho získal doktorát na základě disertační práce o vegetaci skal a sutí v Julských Alpách *Contributo alla conoscenza della vegetazione pioniera (Asplenietea rupestris e Thlaspeetea rotundifolia) delle Alpi Giulie*. V květnu 1973 byl jmenován asistentem v oboru taxonomie rostlin na biologickém oddělení Biotechnologické fakulty Lublaňské univerzity a v roce 1978 se habilitoval v oboru taxonomie rostlin a fytoecologie. Mimořádným profesorem byl ustanoven v roce 1984. O šest let později byl jmenován řádným profesorem botaniky a na tomto místě působil až do roku 2003. V roce 2010 byl jmenován emeritním profesorem University v Lublani.

S manželkou Soňou má T. Wraber syna Andreje a dceru Irenu. Po penzionování bydlel spolu s ženou uprostřed milovaných hor ve vsi Polhov Gradec na úpatí vrchu Sv. Lovrenc (Polhograjska gora), což je *locus classicus* lýkovce *Daphne blagayana*.

Jako badatel věnoval Tone Wraber pozornost zejména vegetační ekologii a fytoecologii, především horské vegetace: popsal větší počet rostlinných společenstev a zabýval se i taxonomickými a chorologickými tématy (studoval např. rody *Papaver*, *Silene*, *Minuartia*, *Polygala*, *Cynoglossum*, *Gentiana* a *Crepis*). Významně přispěl k mapování slovinské květeny a zpracováním většího počtu čeledí se podílel na sestavení *Malé květeny Slovinska (Mala flora Slovenije)*; ta vyšla poprvé v roce 1969, ve čtvrtém vydání o 28 let později a představuje základní příručku pro poznání této floristicky bohaté části střední Evropy. Vědecký zájem zavedl Tone Wrabera na různá místa Balkánského poloostrova, do Himálaje a Středoafričké republiky. Jako odborník na alpskou vegetaci uveřejnil vedle četných vědeckých prací rovněž mnoho popularizačních prací o flóře a vegetaci Slovinska, zejména slovinských Alp, a účastnil se mezinárodních projektů (např. *Flora alpina*; Aeschimann et al. 2004).

Od mládí se Tone Wraber aktivně věnoval ochraně přírody, a to jak přípravou botanických podkladů a spoluautorstvím červeného seznamu, tak publicistickou činností. Jako nadšený horolezec a horský turista šířil i v tomto prostředí porozumění pro ochranu horské květeny i celé přírody.

Mnoho času a úsilí věnoval T. Wraber popularizaci botaniky v různých populárně vědeckých časopisech; sám působil po mnoho let jako šéfredaktor časopisu *Proteus*, který je obdobou české *Živy*. Pro šestnáctidílnou *Encyklopedii Slovinska* zpracoval téměř veškerá botanická hesla, a to včetně historie slovinské botaniky. To souviselo s jeho hlubokým zájmem o historii vědy, k jejímuž poznání přispěl mnoha životopisnými črtami a poznámkami. Publikáční činnost T. Wrabera je úctyhodná: seznam jeho prací obsahuje 1050 článků. Vedle vědeckých prací jsou v něm zastoupeny četné lokální floristické a vegetační charakteristiky téměř všech oblastí Slovinska a především příspěvky do populárně vědeckých, vlastivědných a turistických časopisů. Podrobný životopis svého někdejšího učitele a obsáhlou bibliografii zpracovali Tinka Bačičová a Nejc Jogan u příležitosti Wraberových sedmdesátin (*Hladnikia* 23: 3–52, 2009; viz http://bds.biologija.org/gradiva/hladnikia/online_issue/HLADNIKIA_23_03-52.pdf).

Tone Wraber vynikal svými jazykovými znalostmi. Do své mateřštiny přeložil velký počet článků a knih. Ještě jako emeritní profesor přednášel nejen Systém cévnatých rostlin a biogeografii, ale i oblíbené Základy latinského jazyka pro biology. (Rád psal dopisy latinsky, bohužel se mu nedostávalo kompetentních adresátů.) Kromě toho ovládal slovem i písmem srbocharvátštinu, italštinu, francouzštinu, angličtinu a němčinu. Mateřský jazyk byl, po biologii a botanice, jeho druhou největší láskou. Byl brilantním stylistou, a to jak v osobních dopisech, tak ve vědeckých a pedagogických pojednáních. Svou práci ostatně přispěl podstatnou měrou k rozvoji a prosazení slovinštiny v biologických vědách. Při tom se nebál ani diskutovat s lingvisty. Dokonce i dcera Irena, povoláním překladatelka a tlumočnice, považovala v případě pochybností o některých slovech nebo obrazech svého otce za nejvyšší autoritu.

Tone Wraber byl oblíbený a úspěšný univerzitní učitel. Vzbudil nadšení pro botanickou vědu u mnoha generací studentů. Pod jeho vedením vzniklo 56 diplomových prací a dalších studií na fytoecologické, ekologické, fyto geografické, taxonomické nebo vědecko-historické téma. Organizoval botanické exkurze nejen na různá místa Slovinska, ale i do zemí Balkánského poloostrova, ba dokonce i do Himálaje a na Srí Lanku.

Ačkoli při osobních setkáních i v korespondenci se prof. Wraber pravidelně zajímal o práci i životní cesty českých a slovenských kolegů, zejména svých vrstevníků, a s mnohými udržoval písemné i osobní styky, nezanechala tato bohatá komunikace a nezištná pomoc po sobě jedinou hmatatelnou stopu v podobě spoluautorství, byť třeba jediného, vědeckého článku. Snad to souvisí s duchem doby, anebo jde pouze o ironii osudu. Bez ohledu na tuto skutečnost ztrácí s odchodem Toneho Wrabera jak slovinská, tak celá střeoevropská botanická obec váženého kolegu a ne jeden z nás i milého a laskavého přítele. Jeho dílo a osobnost však zůstávají v naší paměti.

podle Manfreda A. a Gerlinde F i s c h e r o v ý c h
přeložil a upravil Jiří D a n i e l e k a